2013. július 23., kedd • LXXI. évfolyam • 170. szám, 20 oldal • 230 forint, előfizetőknek 150 forint • www.nol.hu

NÉPSZABADSÁG

Aligha lehetett váratlan akció: előre tervezettnek tűnik a bankvezér lépése

- Csányi Sándor tíz napja külföldön tartózkodik, gyakorlatilag elérhetetlen.
- Az OTP első embere újabb 2,8 milliárdos pakettet adott el. **Gazdaság →10**

FIÚ UTÓDOT HOZOTT A VILÁGRA KATALIN HERCEGNŐ **→3**

Humángenetika Már tíz hónapos az első „megtervezett” gyermek

Kínai bébi, magyar dizájn

A hunani kislány és akik már a fogantatásakor is „bábáskodtak”: Vajta Gábor, Du Yutao kutató és Lu Guangxiu professzor

Ötvös Zoltán

Néhány napja (összhangban a világsajtóval) azt írtuk: *Connor Levy* történelmet írt, ő az első ember, akinek teljes genomját a beültetés előtt megszűrték. Ám egy tegnapi kínai konferencián bejelentették, hogy az első ily módon alkotott gyerek kínai, már tíz hónapos. Azóta tizenöt újabb gyerek született Kínában hasonló módon – hathatós magyar közreműködéssel.

Az IVF- (in vitro fertilizáció) technikával létrejött „lombikbébi”-terhességek, majd -születések meglehetősen gyakoriak a fejlett országokban – száz gyerekből 1-5 ilyen módon fogan. (Érett petét vesznek ki, majd laboratóriumi körülmények között a partner spermiumával megtermékenyítik, és 3-5 nap múlva az embriót beültetik a méhbe.) Azonban az embriók nyolcvan százalékát különböző okok miatt nem ültetik be, illetve amit beültetnek, annak is csupán harminc százalékából lesz sikeresen kihordott terhesség. A hatékonyság növeléséhez szükség van tehát egy módszerre, amely pontosabban mutatja ki a beágyazódást vagy az egészséges magzati fejlődést megakadályozó elváltozásokat. Az új eljárás Connor esetében a következőképpen nézett ki: hét, mindössze ötnapos embrióból néhány sejtet kivettek, majd kivonták a DNS-üket. A mintákat összehasonlították egészséges sejtek mintáival, hogy megállapítsák, melyik sejt tartalmazott egészséges és melyik hibás géneket. Három embriót találtak tökéletesen egészségesnek, ebből egyet ültettek be. És így született meg tavaly szeptember 25-én Hunan tartományban egy kislány is. A különleges eredmény a világ legnagyobb genetikai kutatóintézete, a shenzheni BGI nevéhez fűződik. A munkában elévülhetetlen érdemeket szerzett a magyar *Vajta Gábor*, aki szerint nem kell attól tartani, hogy Kína elárasztja dizájnbébikkel a világot. A kínai szabályozás rendkívül szigorú, és a legjobb klinikák minden tekintetben megfelelnek a nyugati követelményeknek. Vajta arra nem tudott választ adni, hogy mennyiben különbözik a kínai és az oxfordi módszer – ők már 2013 januárjában leközölték az eljárásukat, az oxfordiak ezt eddig nem tették meg. A lényeg viszont azonos, ami ezen a területen olyan előrelépés, mint a benzinmotor volt a gőzgép után.

A pályáját patológusként kezdő Vajta Gábor 38 éves korában váltott, s kezdett klónozással foglalkozni. A világ számos pontján dolgozó, jelenleg szabadúszó kutatót a BGI-hez csaknem tízéves kapcsolat fűzi. A BGI-nek mintegy 4500 dolgozója van, Vajta azon két külföldi egyike, akit professzori rangban alkalmaznak. A BGI egy főre eső tudományosközlemény-kibocsátása többszörösen múlja felül az összes kínai intézményét, és a világ bármely tekintélyes kutatóintézetével szembeni összehasonlításban is megállja a helyét. A szekvenáló (génsorrend-meghatározó) kapacitás a világon itt a legnagyobb. Vajta szerint ahol ilyen szintű technológiára képesek, ott ezerszeres a kontroll, és presztízskérdés a szabályok kínos betartása. A szabályok pedig nagyon szigorúak. A génállományon például nem lehet, nem is szabad változtatni. Módszerük egyelőre csak arra jó, hogy a legjobb, legéletképesebb embriót kiválasszák.

Eddig is erre törekedtek, többféle módszerrel. Megnézték az embriókat a mikroszkóp alatt, és a legegészségesebbnek tűnőket ültették be. Mostanában sok helyen videofilmeket készítenek a teljes növekedésről, hogy ne csak a pillanatnyi látvány döntsön (erre a célra egy magyar találmány, *Pribenszky Csaba* professzor és munkatársainak módszere rohamosan terjed az egész világon). Megint másutt az embrió anyagcseréjét vizsgálják különböző módszerekkel. Egyébként a gének vizsgálata sem új keletű, de eddig nem hozott átütő sikert. Az elmúlt két-három évben jutottak el oda, hogy nemcsak egyes célzott vizsgálatokra, egy-egy valószínűsített rendellenesség kizárására, hanem általánosságban a legjobb embrió megtalálására is alkalmas legyen a módszer, így növelve a sikeres terhességek arányát.

– A jövőben valószínűleg több adatot tudunk majd meg, mint amennyi az egészséges gyerek kiválasztásához szükséges. Lehet, hogy sok dolgot előre meg lehet majd mondani. Olyanokat is, amik már elvben lehetővé teszik a gyerek tervszerű kiválasztását. Ez etikai és jogi kérdés, és ezen területek szakembereinek kell eldönteniük, hol a határ – közölte lapunkkal Vajta Gábor. Szerinte ha visszaélésekre sor kerül, azok nem a BGI-ben, nem az együttműködő kórházakban és nagy valószínűséggel nem is Kínában fognak megtörténni.

ÖTÖDIK HASÁB

Siker

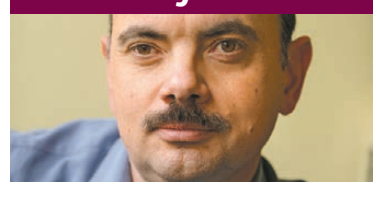
Csodálkozik az ember, miként fordulhat elő a Nemzeti Együttműködés Rendszerében, hogy egyszerre két vezetőnek is távoznia kell egy sikeres vállalat éléről. Még meg lehetne érteni, hogy egy olyan nagy és fontos vállalat, mint az Állami Autópálya Kezelő Zrt. élén álló vezetők elfáradnak a rengeteg munkában, és elmennek pihenni. Az állami szféra magas követelményei sokat kivesznek az emberből. Ráadásul – folytassuk tovább a gúnyolódást – az érintettek éjt nappallá téve dolgoztak azon, hogy a kormány számára kiemelten fontos projektet megoldják, és sikerrel vezessék be a nagyszerű elektronikus útdíjat.

Máshol volna következménye, ha a költségvetés tízmilliárdokat bukik egy rossz rendszeren – még akkor is, ha a kormányzati kommunikáció (tértől és időtől függetlenül) sikerként árulja a fiaskót. Egy idő után valaki általában rá szokott jönni, hogy ha három fuvarozószervezet egyszerre tiltakozik a túlszámlázások miatt, akkor valószínűleg tényleg a rendszerben van a hiba. Ilyenkor általában az a szokás, hogy kijavítják ezeket a problémákat, és csendesen elküldenek néhány vezetőt.

Hagyjuk, hogy nem hallottunk a hibák javításáról. Örüljünk, hogy a fuvarozók elértek valamit – akkor is, ha semmi sem miattuk történt. Mert nálunk egy (vagy két) vezető sohasem azért távozik, mert valamit rosszul oldott meg. Nálunk a menesztésnek két oka lehet: valakinek a tyúkszemére léptek, vagy másnak kell a hely. A tyúkszem: a márciusi hókatasztrófa példaszerű megoldása. Benne voltak ők is, de a hibalistán azért több név szerepelhetne. Ezt meg nem illik felhánytorgatni, védekezés gyanánt sem.

A NER-ben lehet többször hibázni. De nem kell emlegetni, ha a főnökök valamit elrontottak. Mindig van valaki, akinek még kell a poszt. *(A szerk.)*

Vélemény

Befőttesüveg-befektetés

Tóth Levente szerint az állam egyre erőszakosabban próbálja magához terelni a kisbefektetők pénzét. **→11**

Demonstráció Erdélyben

Szőcs Levente úgy véli, az EMNP rosszul jelölte ki a tiltakozás módját és idejét. **→11**

Ítélethirdetés előtt a romák meggyilkolásával vádolt négy férfi

Ha augusztus 21-ig nem születik elsőfokú verdikt, meg kell szüntetni a terheltek előzetes letartóztatását. A sértetti képviselő szerint az államnak kártérítést kell fizetnie. **Az ügy →4**

Zavaros cégügyek a klímapolitikáért felelős államtitkár múltjában

A nemrég kinevezett Horváth Attila Imre jelenleg is egy ciprusi vállalat kézbesítési megbízottja, az üzleti előéletében szereplő négy társaságból három felszámolás alatt áll. **→13**

FERENC PÁPA BRAZÍLIÁBAN

Karneváli hangulat fogadta a katolikus egyházfőt első hivatalos külföldi útján Rio de Janeiróban. A pápa részt vesz a katolikus ifjúsági világtalálkozón, amelyre egy-másfél millió zarándokot várnak. A tervek szerint Ferenc meglátogat egy riói nyomornegyedet is. **→8**

FOTÓ: REUTERS – PILAR OLIVARES